

PRVE TREŠNJE

PRIPOVIJESTI I Pjesme za mladež

NAPISAO

RUDOLFO FRANJIN MAGJER

Sa više slika.

KRIŽEVAC.

TISAK I NAKLADA KNJIŽARE GUST. NEUBERGA.

1912.

Sva prava pridržana.

17.002

886.2-3

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSJEK

871310047

.. ODLIČNOMU HRVATSKOMU KNJIŽEVNIKU ..

LJUBOJU DLUSTUŠU,

umirov. bos.-hercegov. vladinom savjetniku,
vitezu reda željezne krune III. razr., vitezu
reda Franje Josipa I., oficiru javne nastave
republike francuske, predsjedniku „Kluba
hrvatskih književnika“ u Osijeku, počasnomu
i pravomu članu Hrvatskoga pedagoškoga
književnoga društva i t. d. — i t. d. ..

U ZNAK OSOBITOGA POŠTOVANJA, LJUBAVI I
ODANOSTI KAO OSOBITOMU PRIJATELJU HRV.

MLADOSTI

POSVEĆENO.

RUDOLFO FRANJIN MAGJER: PRVE TREŠNJE.

Prve trešnje.

(Uz naslovnu sliku u bojama od Rudolfa Valića.)

Djed Marijan namjestio pred svojega unuka Miljenka lijepo ukoričenu knjigu, zagrlio ga oko vrata, a ovaj počeo čitati glasno i razgovijetno :

„P R V E T R E Š N J E.“

Djevojčica Ančica bila na oporavku kod starice svoje bake Anastazije u malenom seocu kraj obale Drave. Naokolo pružila se rodna polja i pašnjaci, a uz kuću maleni vrtić tih rijeku same. Kućica njezina bila je priprosta, jednostavna, ali uredna. Svaki dan dolazila ovamo iz obližnjih kuća dječica, da se pojgra Ančicom, poveseli i ugodno njome zabavi. I vrijeme njezinoga bovakova kod bakice prolazilo brzo. Neopaženo je prošao lijepi mjesec svibanj, a nadošao mirisni lipanj. Ančica se dobrano oporavila u svježem uzduhu, pa pomicala na odlazak svojoj kući.

— Morati ćeš, draga dijete, kući. Evo tvoja majčica već piše: Draga Anastazijo požuri se spremanjem, pa ako se Ančica od bolesti sasvim oporavila, neka dođe polovicom mjeseca lipnja kući.

Ančica se snuždila.

— No jesi li čula? — priupitat će dobra bakica. Eto

vidiš, tako to tvoja majčica želi, premda bih najrađe, da tu ostaneš barem još dvije nedjelje . . .

— Joj, da; barem još dvije nedjelje, dok sazore prve trešnje.

— Juh! Juh! Još samo dvije nedjelje.

I onda se Ančica zamisli, uozbilji.

— Pa kako bi bilo, počme Ančica molećim glasom, da ti, draga bakice, pišeš mojoj majčici. Kaži ti njoj, da ju ja lijepo molim za dozvolu, pa da još dvije nedjelje smijem ovdje ostati. Samo još to vrijeme . . .

Smišljeno, učinjeno.

Gospođa Anastazija sjela i uapisala odulje pismo majčici svoje unuke Ančice. Kada je pismo završila, odnijela je Ančica pismo na poštu i tu ga predala, a onda sva vesela odskakuta natrag. Putem se namjeri na svoje dvije drugarice. Bile to dvije djevojčice, njezine vršnjakinje: Mila i Vera i njihov bratanac Miljenko“.

Tu je dječarac za čas prestao čitati.

— Gle, dragi djede, taj se dječarac zvao kao i ja : Miljenko. Baš čudan slučaj.

Djed Marijan se nasmije i podraga svojeunuče.

— Baš kao i ti, tako se zvao. E pa čitaj zato dalje, da vidimo, što je onda bilo Ančicom i onom dječicom.

Miljenko znatiželjan nastavi onda čitati:

„Maleni Miljenko prvi opazi Ančicu i razdragan klikne što jače mogaše:

— Evo naše Ančice, evo naše Ančice!

Mila i Vera pristupe bliže.

— Zdravo!

— Dobro nam došla!

Djed Marijan i unuk Miljenko.

Ančica otpozdravi i okom zaokruži unaokolo. Odmah je ona opazila, da nisu svi na okupu, pa zapita:

— A gdje je Danica, pa čuvar naš Joza? Zašto nisu i oni došli? Ili će još doći?

Djeca na ovo zanijeću glavom. Zašutili najednoć i snuždili se; samo se Miljenko ojunačio:

— Danica bolesna, a Joza na nju pazi.

Sada se snuždila i Ančica. Nije ni pitala, što joj fali i kako to, da se tako naglo razbolila, već samo pozove, da ju otprate do njihove kuće. Rado bi vidjela svoju prijateljicu.

Putem su prolazili vrtom Anastazije i promatrali zeleno voće.

— Eh, da je zrelo, prvi će Miljenko. Alaj bi ga brali, alaj . . .

— Idi ti lakomče, što bi ti sve htio, a ne pitaš, je li to naše. A znaš dobro, da mi nemamo pravo dirati u tuđe i tuđim dobrom raspolagati.

— Da, da; dobro kaže Mila. Što nije naše, tim se ne smije ni računati, završi Vera i pomogne i sama ukoriti braču.

Ančica kao najstarija zaboravi na prijašnju tugu, pa uzme u obranu Miljenka.

— No nije on baš tako zlo mislio, da ga valja za to psovati. Kad bude voća — biti će ga za sve nas . . . za sve, pa i za vas. Ja ću se već za to pobrinuti. A dobra moja bakica učinit će već rado, što ju ja zamolim, pa dozvoliti, da svaki pomalo uberemo, što već tko bude htio. Samo neka sazori, jer zeleno voće . . .

— Da, da; zeleno voće škodi. Danica ga se najela, zato je i bolesna — upade Miljenko, a svi se toj upadici slatko nasmiju.

Korak po korak i oni dođoše do Daničine kuće. Kad oni tamo, a na vrati od kuće pribijena crvena cedulja.

— Šta je to? Kliknu svi u jedan glas. Kad smo otišli od kuće, toga nije bilo.

Ančica pristupi bliže i pročita u sebi, korakne natrag, pa rastumači svojoj družini, da nije dobro, jer tu piše, da nitko od stranih ne smije u tu kuću radi priljepčive bolesti, koja tu vlada.

— Pa zar ni mi?

— Pa tu mi stanujemo . . .

Jedva što oni tako u razgovoru, kadno se vrata otvore, a Daničina majka izađe i pozove svoju djecu unutra, a Ančici se ispriča, da za sada ne može nutra, jer je tako gospodin liječnik odredio. Kad bude Danici bolje, moći će se opet skupa sigrati.

Ančica krene zatim svojoj kući. Putem je razmišljala o događajima današnjega dana. Eto jutros se tako razveselila, kad je došlo pismo od njezine majčice. Onda je bakica pisala i molila, da smije ostati ovdje još barem dvije nedjelje. Pismo je nosila na poštu, a sada evo dočula za žalosnu vijest, da joj je prijateljica Danica teško obolila.

I ona je bila bolesna, jako bolesna. Roditelji njezini liječili su je, pa kad je ozdravila, došla je još na bolji oporavak svojoj bakici Anastaziji. Tu se i upoznala Danicom, koja je njezine dobe i postala njezina najbolja prijateljica. A sada je bolesna, pa ako ne ozdravi, o Bože, može još i umrijeti. A sve rad zelenog voća. Da je to prije znala rekla bi joj neka se toga čuva, jer je to otrov, zlo, jako — jako veliko zlo, čega valja da se djeca čuvaju. Ali sada je već prekasno.

Prekasno . . . I Ančica zaplače.

Kod kuće ju dan na dan tješila bakica Anastazija i jedva

jednoć posvema umirila. U to stiglo i pismo od majčice, da smije kod bakice ostati do konca mjeseca lipnja. To ju razveselilo.

*

Svanulo jutro, a sunce pripeklo. Bakica Anastazija uranila rano i odšetala u vrt. Prošeta uz red voćaka i ne malo se začudila. Zarumenile prve trešnje, a i prve petrovačke jabuke sočne, zrele za branje. I nehotice pomisli na Ančicu, pa ubere nekoliko i trešanja i jabuka. Stigavši k postelji svoje unuke našla ju gdje još slatko spava. Pomeće zato oko jastuka i pokrivača ubrano voće, pa se na prstima udalji u prikrajak sobe. U to netko pokuca na vrata.

— Slobodno.

U sobu stupi mali Miljenko.

Sav se ražario od veselja i uzrujanosti.

— Lju — lju — bim — ru — ruku . . . do — dobro ju — jutro . . .

Gospođa Anastazija pristupi bliže i podraga ga po licu.

— Dobro jutro, Miljenko; dobro jutro. Što si ti tako uranio. A ?!

Dječak se malo ojunači i plaho obazre po sobi. Ančica se u to probudi, prepoznavši onako snena glas Miljenkin.

— Mo — molim . . . Da — danica . . . o — ozdravila . . .

— Danica ozdravila! Danica ozdravila! O Bože! Hvala ti Bože!

Ančica upravo zaklikta od veselja. U prvi mah nije znala što bi započela i da li da pozdravi bakicu, ili da li da se veseli Daničinom ozdravljenju, ili da li da se veseli na jutrašnjem daru svoje dobre bakice Anastazije.

Poslije podne našli su se svi osim Danice u vrtu. Bakica Anastazija dozvolila, pa je Ančica sa Milom, Verom, Miljenkom i Josom držala malu berbu. Napunili pun koš trešanja, pa kre-

nuli u pohode Danici. Ančica punom košarom stupala naprijed, pa ugledavši iz daleka svoju drugu, pusti koš i potrči naprijed.

— Danice, moja draga Danice, samo kad si ozdravila, samo kad si ozdravila . . .

U dugom zagrljaju srdačno se pozdravile prijateljice, a onda se Ančica sjeti svojega dara, prvih trešanja. Pa koliko god joj bilo žao, da Danica ne smije još okusiti nikakova voća, jer je slaba od bolesti, toliko se slatko nasmijala prijateljicom Danicom, kad su vidjeli, kako se skupilo čitavo društvo oko koša sa trešnjama.

Bila tu ne samo Vera, Mila, Josa i Miljenko, već još desetak dječice, sve sami dobri znanci. Jedno za drugim pružalo ručicu, pa veselo čopalo trešnju za trešnjom.

Prava gozba. A sve u slavu Ančice i Daničinog ozdravljenja“.

*

Tako je završio Miljenko čitanje i ovaj zapita djeda:

— Kaži, dragi babo (djede), što je bilo onda?

— Poslije?!

— Da.

— E poslije, to tu doduše ne piše, ali nije teško pogoditi. Poslije je Ančica otišla svojoj bakici, a Danica ostala kod kuće sa sestrama i braćom. Kad se navršio mjesec lipanj, oprostila se Ančica od svojih prijateljica i prijatelja i otpotovala svojoj majčici.

Taj rastanak mora da je bio ganutljiv, a dom gospođe Anastazije opustio poslije odlaska vesele Ančice, koja je imala i dobro srce i podatljivu ručicu.

Miljenko zaklima glavom, a djed Marijan završi svoje kazivanje povodom čitanja pripovijesti o . . . prvim trešnjama.

V J E T A R.

Savija se drvlje
I grančice tresu:
Ide vjetar, . . . sve on
Vitla u svom bijesu.

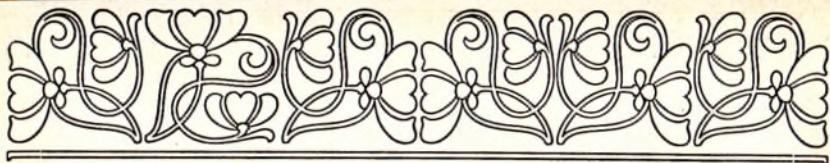
Jakom snagom ruši
Kućarke sirotā.
Drma krov i kida
Prečage sa plota.

Kud god stigne: jauk
I zapomaganje,
Kud god stigne: svuda
Pusto razaranje.

A tekar po drumu
Praha gdje imade!
Tu je vjetar goso
I zanat svoj znade.

Štogod više može
Zagradi prašine,
Digne onda naglo,
Baci iz visine.

Jao onda svakom,
Jao koga stiže . . .
— Čuvajte se zato
Kad se vjetar diže!

Šaka brašna.

Neka mlinarica bila vrlo škrta. Kad bi došao prosjak, pa je zamolio šaku brašna, da može kod kuće začiniti jelo, ona ni da čuje, već mu odvrati:

„Ne mogu ti dati brašna ni mrve, a kamo li punu šaku; brašno je skupo. Ja ga nemam u dućanu zato, da ga razdajem, već da ga unovčim“.

Siromak bi se tad udaljio, a mlinarica brže bolje zagrabi šaku brašna, pa odnijela na tavan i istresla u jedan sanduk.

Prođe dan, a jutrom rano i opet nabasa u dućan prosjak.

„Molim, ponizno molim, šaku brašna, da začinim jelo. Smilujte se, ako Boga znate . . . !“ A mlinarica samo što resko dobaci: „Ne mogu!“ — okrene se i brže bolje zagrabi šaku brašna, pa s njim na tavan.

I tako to išlo dan na dan.

Mudrovala škrtica i govorila u sebi: čemu da razdajem brašno drugomu, kad ga mogu trebati i sama. Nakon jedno mjesec dana, kad je i opet nosila punu šaku brašna na tavan, da ga spremi, spopane ju neka znatiželja te sama sobom prozbori:

„Sad je već mjesec dana, što spremam po šaku brašna. Baš da vidim, je li sanduk skoro pun!“

U tim mislima podigne gornju dasku i žena pogleda u sanduk:

„Gle, gle; skoro da je pun . . . skoro“.

Pogleda bolje.

„Što je to? Bože? Ta to umjesto brašna bio pun s

Zdvojna žena zalomi ruk

„Da je malo, hajde de; rilo. Baš je velika šteta. Bilo bi ipak šaku po šaku siromasima . . .

I mlinarica zaplače puna pokajanja kao nikad jošte sele u životu. Ej, ali kako jest: Tko štedi iz škrtosti — drugomu škodi, a sebi ne koristi!

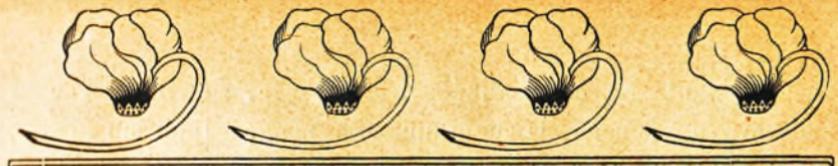
SPEO IGRKE.

Prši snijeg, a po njemu
Saonice lete brze,
Dok oko njih dječaci se
Grudvajući jate, vrze.

Smrznuše im se doduše
Prstići i nosić mali —
Al' što zato! Ta sad su se
Baš najbolje zaigrali.

Ali: jao! Igrat zašt' su
Mah prestali, pa sad plaču?
— Ide otac, a u ruci
Bome nosi brezovaču . . .

S t a n.

Jedra Vidošićeva sjedila uz stan (tkanjaču) i desnom rukom preplitala vunicu kroz lanene niti. Od časka na čas prisnula nogom o podložnik*) i nategla na vratilima razapete niti, a onda da ne popuste zaokrenula.

Dan na dan tkala ona vesela i vedra lica uz svoj omiljeni stan i privređivala svakdanji kruh za svoju dječicu.

Jednoga dana upita stariji dječarac:

— Majo, a odkuda tebi taj stan?

— Tko ga je načinio? — priupita djevojčica.

Tužna je to pripovijest, vrlo tužna . . . Kada je moj otac, vaš djeda, bać' Kodaje oženio moju majku Baru, onda ju on na prvi dan ^{sv.} Lucije iznenadio. Već nekoliko nedjelja prije tesao marljiv ^{***} vrećke i stupove, pa kada je sve priredio, sasta ^{stan}, u veče odvukao polako u sobu i p ^{ie taj} stan.

Od toga dana ~~stan~~ dana. Meni je bilo deset godina, ~~stan~~ juče. U veče svi polegali, a kad ono oko po ~~stan~~ otac i onaku sanenu izvuče iz postelje. Brzo se osvijestio. —

*) podložnik, vratila, otegač = dijelovi stana (tkanjače).

**) vancagom naziva narod hrvatski plosnatu sjekiru za tesanje građe.

kućom skupilo se mnogo ljudi. Žamor, buka, vika . . . A naša kuća sva u plamenu. Otac priupita za maju, a ljudi mu rekoše, da je otišla po stan.

— Po stan? Za Boga! — On jurne kroz dim i plamen u kuću, a tu se sirotina moja maja naprezala da izvuče njen omiljeli stan. Otac ju isprva htjede nagovoriti, pa da pusti stan, jer evo već se ruši krov nad glavom, a život je preći od stana.

— Ne, ne ču; volim umrijeti, već da mi stan izgori, koji nas oblači i privređuje nam mnogi filir.

Ocu ne preosta drugo, već da zgrabi s majkom stan. Oboje podvostručenom snagom — tek što ga izvukoše — stropošta se cijela kuća už strašnu pučnjavu i divlji plamen . . .

Onda smo ostali sirotani bez miloga doma. Imali smo duše nešto zemlje, ali nismo imali kuda skloniti glavu. Otac je bio prisiljen prodati svu zemlju i kupio ovu kuću, gdje i sada boravimo.

Sirota majka tkala dan na dan, samo da i ona doprinese svojim radom, pa da nadoknadi bar donekle veliki gubitak. Često ju otac radi toga prekorio, pa da se malo više odmori — ali ona bijaše neumjetna tkalica. Uz to svakim danom slabija je bilo po nju veliko zlo i oslabiše posvema. Pala u hladnog groba . . . nasljednica stana . . .

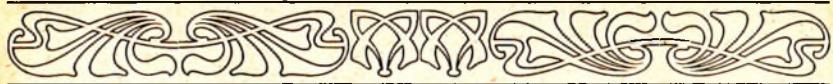
*

Na dan sv. Lucije veliko je slavlje svake godine u Viđošićevoj kući. Svi ukućani obuku se u svečano ruho, a Jedra i njen otac, bać' Kodaja, prikupe mnogo žutoga, bijelog i

crvenoga martinjaka, fuksiye i cvijeta šuškavca, pa okite stan
i upale kandilo na spomen pokojne Bare i u slavu stana . . .
A to zato, jer tko tako čini : živi dugo i sretno, a sâm narod
vjeruje, da se onda pređa ne kida, ma bila kako slaba i tanka.

Zajista lijep hrvatski narodni običaj !

Vije baba zima . . .

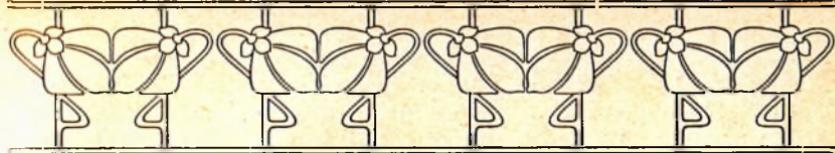
Eto zima došla, golo s' granje kida,
A vjetar fijuka, lišće zadnje skida . . .

Kuća do kućice stisnula se tužna
Kao da se boji nevremena ružna.

I blago u staji kô da ne zna za se,
Na mekom ležaju nit' ne oziva se.

Samo noć kad pane: lavež pasa s' javi
I po koji krik, kad lija koku gnjavi.

Onda mir zavlada opet svud i svima,
Tek fijuka vjetar — vije baba zima . . .

S u n c e.

Kako su se prvi ljudi začudili, kadno su jednoga dana ujutro poustajali, a to mlake, bare, potoci i rijeke ukrućene, zamrznute. Uhvatila se na površini neka debela i čvrsta kora, a hladno je . . . jako hladno. Imućniji ljudi odmah zapovijedili slugama, da u svim pećima dobro nalože i gospoda stala se onda odgrijavati od zime. — Siromašni ljudi skutrili se u svojim odajama i sve cvokoću zubima od ljute zime. Nigdje u kući ni mrve trešća ni iverja, da potpale malo na banjku . . .

I sirotinja sve jače zebla, a od zime i plavila i glasno plakala. A nesmiljena zima zaduhala još jače i sve unilazi pod nokte i ruku i nogu i pod cijelu kožu na tijelu.

— Jao, jao . . . zamrznuti ćemo svi od studeni . . . umrijeti jadno! — stane ih vika, lelek i ajmek.

I zaista. Za pô sata čuo se po cijelome svijetu odjek boli i jada. Od zime se ljudi ukrućivali i ležali kô bez života. Plać — onaj bolni i jaki plaće, koji sve jeca i rida kô jaka bura, kada se lama o stijene pećina — odmnljevaše glasno, jako . . .

— Sunce — veliko i sjajno sunce, gledalo sve šutke sa visine. Ono je dosele obavljalo samo jednu službu: svijetliti po danu.

Plać jaki dopiraše do njegove svjetlosti.

— Ne, ne . . . ne može to tako dalje. Mene sve trnci podilaze, gledajući muku sirotinje — govorilo sunce i suze se s njegova okrugloga lica smiješale s uzdásima jakim. A bile te suze sve gušće i gušće i tople kô žeravica. Kada ih se naku-pilo mnogo, zapovijedi sunce svojim sićušnim tracima, neka se u toj vrućoj vodi okupaju i onako tople neka pođu dolje do sirotinje, pa neka ju dragaju i tople po čitavom tijelu . . .

Od toplih trakova odmah . . . odmah oživila priroda i ledena kora vodâ stala se otapljati, a sirotinji svanuo — novi život . . . svanulo proljeće.

I otada sunce, osim što svijetli, i — grije, a to sve samo radi — sirotinje . . .

O divno . . . plemenito sunce!

Rugalica.

Ej ti babje-ljeto
Samo leti, leti,
Jesen je već davno,
A prošli Svi Sveti.

Babje-ljeto leti . . .

Sada smiješ malo
Još selom se proči;
Samo žuri, jer će
Božić skoro doći.

Babje-ljeto leti . . .

Onda kraj je tebi
Kad te zima speti;
Ej ti babje — ljeto
Sad još zato leti —

Babje-ljeto leti . . .

Zlačni ključić.

U tihoj badnjoj većeri treptilo mnoštvo zvijezda na nebu tako milo, tako smješljivo, dok je malena Dorkica lutala bez cilja ulicama i promatrala sve ređe i ređe prolaznike. Zastudilo jako i dijete teške svoje korake upravi u predvorje ovisoke zidanice, da se sklone i neopaženo ukonači. Skutrila se na onoj hladnoj opeki i shrvana više od umora i tuge no od gladi usne, usne čvrsto . . . A u to joj se pričini, da je na njoj mnogo i mnogo ljepše odijelo no inače. Ulaštene cipele sve se sjaju, pa kad zakorači: zaškripe. Baš nove novcate. I odijelo joj skladnije, lijepo, a oko glave svezana krasno crvene boje — svilena vrpca. Pa u džepu — gle, gle . . . tu zvončika i nešto sitniša, a ima bome i po koji petak, desetak, kruna . . . I onda došao prosjak . . . siromašni bijedni prosjak u otrcanom odijelu. Podlakće se omašnom batinom, brada mu velika, a cipele razdrte na pô i otrcane kao i čitavo odijelo.

— Pomogni sinko, ako možeš i platit će Bog . . .

— Ah . . . Bože . . . da vidim . . . eto tu . . . na . . .

Neobuzdanom radošeu maši se Dorkica u žep. Bilo joj je pri tomu tako slatko i ugodno u duši, kao nikada u životu. A starac ju gledaše i gledaše tronuto i zahvalnošeu.

Došlo onda mnogo ljudi . . . sve sami bogci, sirotinja.

I oni zamoliše nju za milostinju. Međutim njezin žep dobrano se ispraznio i ostao cigli tek — filir. Maleni neznatni filir . . .

U to se primicao i opet onaj prvašnji starac.

Dorkica mu pogleda u oči . . . dobroćudne staračke oči i opazi, da tamo izdaleka još dolaze bogci i kao da mašu rukama i vase:

— Čekaj na nas . . . pričekaj. Spremi onaj filir za nas, koji nismo još ništa od tebe primili. A ovaj je napokon već dobio i to najviše . . . Ne daj mu, čekaj na nas . . . pričekaj—j . . . Dorkica se zbuni i čudna ju obuzme slutnja. Ta ona bi dala cijelom svijetu, ali eto, ovaj ponovno moli, pa kako će da ga odbije. A napokon zašto oni tamo iz daleka nijesu prije došli . . . prije ovoga.

I ona po savjesti, da neizvjesnosti učini kraj, daruje zadnji svoj filir molitelju.

U to došli oni iz daleka.

— Lijepo, baš si učinila rodu glas, što si iš dvaput darivati, a na nas si zaboravila . . . Baš rodu glas. Nemaš srca za nas . . . nemaš.

Dorkici, da pukne srce od boli. Stane se izvduši, iskreno opravdavati. Ali ovi haju i ne haju opravdavanje i rogoboreći podješte dalje svojim putem

Onako potištena Dorkica zaplače . . . zaplače

U to se sjeti i stane tražiti po žepovima, u mogla naći još koji filir. I tražila je, tražila. Sluša baš kada je napisala još jedan filir, da se pred starac, onaj, koji je zatražio u nje milostinju.

— Pomogni, ako Boga poznaješ . . . samo još ovaj pa . . .

— Što da uradim, Bože, što, pa da poslije ne bude prelijevo okolo sebe, pa desno. Onima, koji su a, a osim toga starca nema siromaka,

— Evo . . . evo tebi, zadnji, što imam, valjda mi ne će nitko da zamjeri, kad više nema siromaka.

Starac se nasmiješi.

— Hvala ti, dijete. Nego pomogni, umoran sam jako; odvedi me tamo do staze. Daj, da se uprem o tebe, daj . . .

— Drage volje, evo.

Dorkica primi ruku starčevu, a on se drugom upiraše teško o omašnu svoju batinu. I smiješio se starac dobroćudno . . . milo.

Dorkica je slušala taj njegov umilni smijeh zahvalnosti i kako se zagledala, nije ni spazila, kako koraca po krasnoj stazi sve više i više. A starac — —

— O Bože!

Dorkica se začudi. Koraćala sama, držeći u svojoj ruci ^{stao} eve ruke — zlatni ključić. Od začuđenja nije u prvi što se to s njome zbiva, gdje je . . . što će još biti. di samo naprijed . . . podi.

as joj se činjaše poznatim i ona dokorači do sjajratiju. I tek što je ključićem okrenula u bravi: vrata i oko onoga starca sjatilo se bezbroj ljepušastih anđe-
j veselo podgoše u susret . . .

j — rajske vratima se u to zatvori.

* * *

je na sam Božić isao sluga, da pomete predvorje a gospodara, nemalo se začudi spavajućem djetetu . . . sirotici Dorkici, koja je sveđ snivala sva ukočena i ledena: priču o . . . zlatnom ključiću — —

Dobra knjiga.

Tko čitati znađe
I dobro si želi:
Neka knjigu uzme,
S njome s' poveseli!

Dobra knjiga, znajte,
Uvijek je u cijeni,
Jerbo duh i srce
Diže i plemenit.

Dobra knjiga na čas
Vrijeme dugo skrati —
Tako, da je onda
Lako rabotati.

Dobra knjiga rado
I neukog puti,
Ništi zloču, trijebi
Kukolj i dračljuti.

A da je to djelo —
Plemenito, dobro,
Čemu riječi trošit —
Zar ne, dragi pobro?!

Djelom pokažimo,
Pa odsele neka
Dobra knjiga bude
Svima mila seka!

Dvije lepirice.

Bila je topla srpanjska večer. Tamno modro nebo osulo se zvjezdama, a u velikoj dvorani buktile su plinske žarulje. Svetlo . . . bajno svjetlo mamilo je večernje lepirice.

I gle: dvije prhnuše iz krasne prirode kroz otvorene prozore u veliku dvoranu.

„Vidim slabije“ prva će.

Druga je letjela nešto sporije.

„I meni se čini, da mi oči slabe . . . nekako me kao očarava ta svjetlost . . . Ali se ne bojmo toga . . . Treba i to vidjeti. Pa napokon to je nešto neopisivo lijepa, — ljepše od onih zvjezdica. A i zašto, da mi sirote noćne lepirice samo tumaramo uvijek po mraku?! Ja želim svjetla. Ah, svjetlost!...

„Svetlosti! Svetlosti!“

I obje ulete u dvoranu.

Kako nijesu bile vične gledati u taj jaki plamen, počeše udarati čas u zid, čas u željezni držak plinske svjetiljke i obnemogavati u lijetu. Nije prošlo ni nekoliko časova, i obje lepirice onako umorene skupe još jednoć svu snagu i polete prema žarulji, ali tek joj se približiše malo samo, zalome krilima, zacijuknu bolno i sunu na pol mrtve na ulašteni pod.

„Ne vidim ništa . . . Užasno je to svjetlo!“ zastenju oboje i protegnu se opaljenih krila i izgorenih ticala.

KOD IZVORA.

Prska bistra voda
Izmeđ' kršnih gora:
Od izvora teče,
Do sinjega mora.

Zgrabi pa odnosi
I šumeći teče,
A mutni val valja,
Valja i preteče.

I kudagod dođe,
Sve pomamno dere,
Izgriza, izjede,
Pa se dalje vere.

I tako to ide
Izmeđ' poljâ — gora:
Od izvora rijeke
Do sinjega mora.

Pa se dalje vere
I nikog ne prosi,
Već što si zaželi —
Zgrabi, pa odnosi.

Do sinjega mora,
Kud se rijeka slijeva
I beskrajnom vodom
Daljnju pjesmu pjeva.

Siroče.

Noć je mila i ljepka. Davno je zamr'o dašak dana i tamnom plaveti iskre se i bljeskaju zlaćane zvjezdice, a kumovska slama kao da magli dio nebeskoga svoda. Sitno zviježđe trepti i iskričavi odraz sjajnoga svijetla izmiče ljudskome oku. Veliki i Mali medvjed gordo stoje i ističu se u nizu sićušnih zvjezdica; samo mjesec — pun blijeda sjaja — mirno šeće. Ni daška čuti nije; kroz tanano granje tek se vere vjetrić i lišće šušti . . .

U priprostoj sobici prostiru stô za večeru. Na drvenoj klupi čući stara baka, do nje stoji ovisok i krepak čovjek, ozirući se na svojega sina, koji prepliće listove malene knjizice. Otkako mali Tomica polazi školu, svaki dan prije večere čita i uči svoju zadaću; tako i danas.

Kad je majka prostrla stol, Tomica odloži knjigu i svi podoše k stolu, prekrste se, izmole ua glas „Oče naš . . .“ i stanu blagovati.

U to neko pokuca na vrata i unutra stupi plaho u dronjke odjevena djevojčica. Sva tuga i siromaštvo izbijalo iz sirotice. Zaplakanim očima pogleda na sve strane, problijedi i dršeućim glasom sva zbunjena nazove „Hvaljen Isus!“ Domaćica dignavši se od stola priđe djevojčici i upita je: „Što želiš? Tko te je poslao?“

Djevojčica naglo jače porumeni, gorko zaplače i jedva jedvice zamoli milostinju.

U sobi nastala na čas grobna tišina. Malomu Tomici sažali se već na prvi pogled siroče, a sad znajući zašto je došla, pa opazivši suze i pridušeno jecanje skoči na noge, podje sirotici i dovukavši je k stolu posadi je na svoje mjesto i prozbori: „Na, uzmi, znam, da si gladna . . .“

Djevojče primi zahvalnim očima zalogaj i tepajući zahvali: „Bog ti platio!“

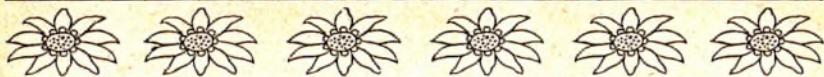
Vidjevši otac i majka cijeli taj prizor, zagrle svoga sinka i puni radosti i veselja radi učinjenoga djela milosrđa nijesu htjeli puštati sirotice u crnu noć, već joj ustupiše i noćište. A Tomica, koji je uživao u svojoj plemenitoj duši slatko zadovoljstvo, suznim očima zagrli svoje drage roditelje: „O, dragi tatice i mila majčice, kako mi je lijepo, što vas imam i ne znam za oskudicu!“

Otar ga na to poljubi dragajući: „Uvijek, uvijek tako radi, kao što si malo prije radio; možeš li komu pomoći, a ti učini odmah!“

*

Vani se sterala sve gušća i tamnija noć, a mjesec je svijetlio sve bljeđim sjajem. Svuda muk i mir grli tamu, i san priča slatko šaputanje. Tomica je uživao u duši i pod okriljem svoga anđela čuvara slatko usnuo. I njegovi roditelji davno već usnuše, samo u dnu tamne sobice klečala je sirotica i toplu molitvu šaptala za dobre ljude, koji joj priskočiše u pomoći ustupiše noćište . . .

Pri poslu.

Uz miku Vladimira Becića.

Pjesma glasna ori :
Ao lijepi svijete —
I Zora uz pjesmu
Čarapieu plete.

A nižu se redi
Kô zvjezdicee jasne,
Da ih je milina
Pogledati krasne.

Pognula se naprijed
I pazljivo gleda,
Da ne b' iglom kojom
Plela preko reda.

Pjesma glasna ori :
Ao lijepi svijete —
I Zora sveđ pjeva
I čarapu plete.

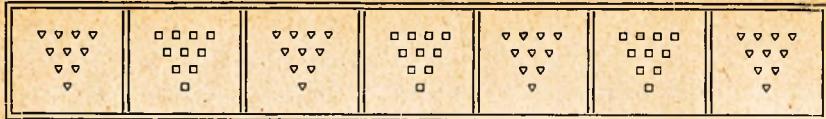
Vedra čela kao
Pčela marno radi,
Jer u tom uživa
Njezin život mladi.

Sa igle na iglu
Pamuk s' hitro prima;
— Blago majci, koja
Kćerku takvu ima!

Pri poslu

Dinkino iščekivanje.

Dinko bijaše već nekoliko dana teško i opasno bolestan. Groznica ga tresla jako, pa je u vrućici buncao i govorio besmislene riječi i razne zgode iz svojega života. Njegov otac i brižna majčica tetošili oko svojega sinčića, mazili ga, dyorili i pazili na nj' bolesna, a i njegova sestrica Ljerka, samo da im ozdravi, samo da im ne bi — — umro. Na toj pomisli svi bi od boli i nengodnoga čustva protrnuli tijelom, a suze bi same niz oko, sve jedna za drugom — u potaji, samo da ih ne bi opazio Dinko — curile, suzile . . .

A prije nekoliko dana još je Dinko bio zdrav i veselo čavrilo: što će im Božić donijeti, kako će tada biti lijepo i njemu i sestrici Ljerki.

U duhu su već snatrili i gledali božićno drveće, pa darove. Oh, sve tako lijepo, lijepo . . . Pa kako će pjevati „O pastiri . . .“, pa ići na polnoćku i gledati „betlehem“ i mnogo toga, mnogo . . .

Uoči badnjaka Dinku zratno pogoršalo. Cijeli dan leži u vrućici pa bulazni. A to napunja roditelje nekim strahom i pritajenom zlom slutnjom. On leži u svom dječjem krevetu, lice mu gleda onako nježnom bljedoćom i slabom rumeni protkano u strop, pa sve nešto šapće u snu, u vrućici, tepa . . .

— — Ma — ma, ma — ma — — Evo ga — gle: — (tada prozbori razgovjetnije i ljepše) — Božić . . . Ide mali

Isus . . . O, kako je zlatan, lijep. Kako je nježan, nježan. Ali budite sada mirni. Svi budite dobri. Ti, oče, sjedi тамо па čekaj, а ti, mamice draga, otvori malom Isusu vrata od sobe i pomogni mu nositi darove i božićno drvce. A ti, Ljerkice, — i Dinko mahne u snu rukom i poče višim glasom umilno, svećano: — a ti, Ljerkice, sestrice moja draga, ostani kod mene, па ćemo se dobivenim darovima sigrati, sigrati. Oh, to će biti tako lijepo, tako krasno . . .

Dinko na čas zašuti, otvori oči, pogleda na sve strane, pa će:

— Majčice! Majčice!

— Što je, zlatni moj, milo moje?

— Majčice, taticе!

— Što zlato, što želiš?

— A zar nije još došao mali Isus?!

— Sad će doći, odmah će doći, — uvjeravaše ga majčica i tatica.

— A gdje je Ljerka?

— Ona spava, Dinko dragi, znaš: ona je mala pa voli
dugo spavati. No ako ju želiš vidjeti, ja ћу ju probuditi. Želiš
li? — —

Dinko malo premišljavaše, pa će:

— Pa neka spava, pusti je. Ali kad dođe mali Isus,
onda neka ustane Ljerkica, nek sjedne kraj moje postelje . . .
Sigrati ćemo se skupa . . . Oh, to će biti lijepo . . .

Mūk, mir zavlada opet. Dinko se okrene na drugu stranu,
sad ovamo, sad opet onamo. Majčica mu metala obloge i svje-

* * * * * neka toliko ne govori, neka se ne uzrujava. Cjelunula

promatrala ga suznim očima.

m Dinko usne i opet, a za malo pa će kao u snu:

— O, evo ga, evo. Tu je bio i donijeo tako lijepih darova, tako mnogo — i zašuti. Toga dana nije više ni prozborio, već je tvrdo spavao. Na sam badnjak probudio se oko 9 sati u jutro, uzeo lijek i nešto malo hrane, pa opet spavao do poslije podne. — — —

A majka je dotle, sveđ žalosna, okitila božićno drvce, lijepo božićno drvce, upalila svjećice na njemu i postavila ga na stol u Dinkinoj sobi. Podno bora ležale su; lutkica sa svjetlom plavom kosom i kuhijsko suđe — dar za Ljerkicu, a malo dalje Dinkinov dar: saouice i vojnička kapa, puška i sablja. To si je on toliko želio — i evo sada mu je to Božić donijeo. Svjećice su na božićnom drvcu sjale lijepim žućastim plamom i traci svjećica odrazivahu se na sjajnim predmetima i zlatnim ukrasnim nitima. A bor je stajao veličanstveno i željno iščekivao čas, kada će bolesni Dinko otvoriti one lijepe crne dvije okice i sve to ugledati, a mala Ljerkica banuti iz druge sobe i s bracom svojim uživati svete blagdane. Već su svjećice do polovice dogorjele, a baš u to okrene se u postelji Dinko, ono svijetlo pôdraži mu lice i on ugledavši božićne dare klikne dugi:

— Ah — ah! Tako je to lijepo . . . Gle: ja sam spavao, a međutim mali Isus donijeo mi tako mnogo lijepih stvari. Kako je bio slab naprezao se da sjedne; majka i otac mu to pomognu, primaknu stol bliže postelji, a u to bane u sobu i mala Ljerkica i pljesne veselo ručicama, a dugi kliktaj izvine joj se iz mladenačkih grudi.

A Dinko se malo uozbiljio, — bio on mnogo stariji od Ljerkice — pa će da poljubi ocu, a zatim majci ruku i reći:

— Hvala vam, hvala, dragi roditelji, samo n
jako žao . . .

— Što ti je žao? — i otac i majka će začuđeno.

— Ta malenom Isusu, njemu nijesam . . .

— Što nisi, zlato, što??!

— Ta malenom Isusu, njemu se nijesam na svemu tome ni zahvalio. Spavao sam, a vi me nijeste tada htjeli probuditi, pa će se možda ljutiti na me. O, tako mi je žao . . .

Mala Ljerkica nije Dinkine riječi razumjela. Ona je veselo skakutala čas oko bora, čas oko roditelja, čas opet okolo postelje svoga brace i pokazivala svoju lutku i kuhinjsko snđe.

— Dinkice, Dinkice . . . Gle: to je moja beba, a — a to je moja . . . Ona znade i spavati. Tako je dobra. A gle ovo, to je tako lijepo, pa ovaj bor. Gle, Dinkice, to nam je donijeo Božić, mali Isus . . . Tako je veselo čavrila Ljerkica, a roditelji uživahu u njenoj veseloj čudi.

Kada su pako roditelji umirili Dinka, da su se oni zahvalili na svemu malenom Isusu, tada se i on smirio. Malo se nasmiješio i rekao, da mu je mnogo bolje. Pa kada je metnuo na glavu vojničku kapu, mogao se na postelji i podići i kliknuti na vojničku. Roditelji se tomu prvi puta slatko nasmijaše, viđeći da ozdravlja njihov sinak. A on se držao baš junački. Groznica popustila i on stao pomalo uzimati više jela. Najviše se začudiše roditelji, kada je onako ješ slabašan najednom zapjevao svojim slabašnim glasom: „O pastiri čudo novo . . .“, a sestrica Ljerkica pomagaše mu, a bome i otac i majčica. U tren oka zaori pjesma i glasni zvuci odzvanjahu topлом sobicom.

Vani je bila zima, ciča zima i snijeg sve pada . . . pada. Vjetar zimni, ledeni bjesnio i bacao cijele pregršti snijega ljudima u lice, koji su išli na polnoćku, da pozdrave narođenje Isusovo

veselim pjevom: „Narodi nam se kralj nebeski . . .“ — a u Dinkinoj sobi sveđ odzvanjahu oni veseli zvuci, a u srcima roditelja neizmjerna sreća, dok usnice šaptahu molitvu žahvalnicu, što im je mali Isus ozdravio njihovoga Dinka i objavio ovako sretne ovogodišnje i blage božićne dnevi.

Na dan sv. Nikole.

Evo ide Nikola
Da djecu dariva,
A malena Zorica
Za majku se skriva.

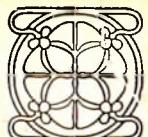
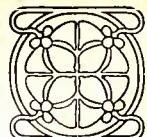
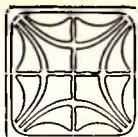
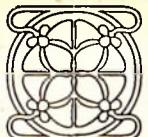
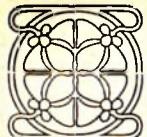
„Znadeš li tu molitvu
Dobit ćeš kolača;
Ne znaš li je — batina,
Pa će biti plača!“ . . .

„Hodi amo, da čujem“ —
Nikola će Zori,
„Sklopi ruke, lijepo
„Oče naš . . . govori!“

Kad to čula Zorica,
Uplašeno šane:
„Nikola naš, koji si
Na zemlji . . .“ i stane.

Sva zbumjena zaplače
Ne znajući što bi —
I samo da s' umiri
Kolač jedan dobi.

Iz školske torbice.

Jedan osamgodišnji dječarac počeo polaziti školu. Sjedio u trećoj klupi na kraju, a inače bijaše lijepo obučeno dijete i dosta poslušno.

*

Bijaše lijepo listopadsko jutro. Pošao sam u školu, a na putu pred školom bio sam u mislima, da će moja djeca po starom običaju vikati i galamiti.

E, djeca su djeca! Nijesam ni sam bio bolji . . . U tim mislima došao i pred svoj razred, a tu mir, tišina.

Gle ti nevaljanaca, valjda su me vidjeli, pa me žele iznenaditi svojom dobrotom. O vi zlatni tepci!

Otvoram vrata onako polako, neopazice. A to svi na svom mjestu. U trećoj klupi sjedi uz mojega đaka jedan novak. Pogledam bolje, a to kraj njega sjedi dijete od kojih jedva tri godine.

Očice mu bijahu zaplakane, a slabim ručicama povlačio preko usana neku sviralu i prebirao onako od lijeva na desno, a svi ga pažljivo slušali . . . baš svi.

Moram odmah reći, da me ganuo taj prizor i ja zakoračim u razred glasno, da me učenici čuju. Oni dakako odmah pozdraviše i dok su svi tada na moj nalog posjeli, digne se moj osamgodišnji dječarac iz treće klupe i zaplače gorko. Njegov drugar,

onaj mali dječarac kraj njega, nije se ni najmanje dao od mene smesti — već zasviri, što je god glasnije mogao, a uz to zaplješće rukama.

Djeca na to svi u smijeh . . . svi, samo onaj sve jače plače.

— No, Viktore, nemoj plakati, što je?! i jedva nekako uspije mi umiriti ga.

Evo što je bilo:

Viktor sa svojim trogodišnjim bratom ostao bez majke. Otac rano u jutro skuha djeci zajutrak (to je zaista dobar otac), a onda kreće na posao, ostavivši oba dječaka kod kuće. I tako se sada morao Viktor brinuti za se i za svojega brata, što je on vrlo savjesno i činio. Za brata se pobrinuo tako, da je zamolio prvu susjedu — sustanarku u kući, da pripazi na maloga bracu, a on otišao onda u školu. Poslije škole žurio se kući i sam pazio na maloga. I to je tako išlo već neprekidno 3 godine. Danas je ali nastao mali preokret. I sustanarka rano u jutro otišla u grad odakle će se povratiti tekar kroz tri dana. Vrijeme je već za školu, zakasnit će, ako se ne požuri . . . I on, da bude pravo i učitelju i da učini svoju dužnost — poveo bracu u školu.

O zlatno dijete, što već za rana ozbiljno shvaćaš svoj poziv!

Na sekinom grobu.

Pošao sam sâm u groblje
I kleknuo pred grob mali —
Tu su ljudi moju sekû,
Slatku sekû zakopali.

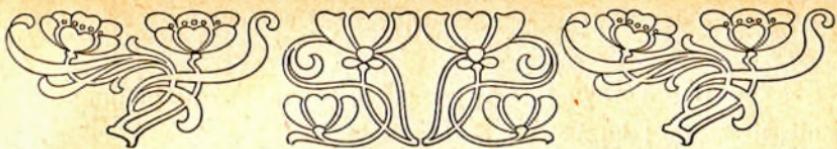
Venula je kô i ptica
U uzanoj krletčici;
Od dana u dan sve gorje
Bivalo joj sirotici.

O, bila je tako zlatna,
Tako mila, nježna sekâ;
A onda se razboljela
I nijesmo joj znali lijeka.

Onda došla jesen kasna,
Svakomu je nešto dala,
A meni je i to malo
U zemljicu zakopala.

Umrla je sekâ moja —
Ah, tu su ju zakopali . . .
Suzom gorkom dječak na to
Poškropio grobak mali — —

Po ogrijevna drva . . .

Zima, ciča zima . . . Igličasto inje sve trepti, a zemlja, još jučer vlažna i mekana — zamrznula preko noći i sada skoravita, neravna i na površini krvasta kô kamen leži na putevima i nedoglednoj ravni . . .

U vlastelinskom dvorištu živo, neobična vreva, žamor. Kolâ puno dvorište i sveđer još druga pridolaze, dok ono jednolično drndanje i škripa nemazanih kotača pod teretom civili, ozvanja muklo . . .

Voze drva.

Damja Damjanov, nadšumar u gospoštije tamo u gradu, čovjek još mlad u godinama, a inače visok, crnomanjasta lica pokazuje ljudima, gdje da koji stavariva, kako i što, brižljivom skrbi bdiće na red i poredak.

— Dederte, vi, tamo, Maretâ, vi pomozite Ilji.

A Ilja, onako dobroćudni starkelja ravno nadšumaru:

— Gospodine, molim pokorno . . .

— Dakle? Kako i što mislite?! ko prijaznije će. Eto, ta drva . . . Alaj ćete se grijati. Bone očete. Nij' to šala dvanaest 'vati drva . . . dvanaest šumskih 'vati . . . Ne trebate se bojati „bijele lije“*), a — ja, jok valaj . . .

*.) Tako hrvatski narod naziva ljutu zimu.

— Dobro rekoste. Ali zima je duga, a u godini dana potroši se to lako u velikoj kući.

— E . . . pa da . . . imaju gospodine i pravo . . . ma ipak sirotinja zebe i nema . . .

Ded Ilja nije htio dalje da nastavi, već pobrza svojim kolima, da brže istovariva. Bio baš on na redu.

A nadšumar ostao još časak u dvorištu One zadnje riječi: sirotinja zebe i nema . . . dirnule ga u srce. Nije davno, što on tako bere drva. Dvanaest hvati! Novac je to, velika vrijednost na selu, gdje nema skladišta drva kô u gradu, već treba l' ti drva: preži konje, pa hajd sam u šumu Lipovljantu, Đurđanicu, Bukovaču ili najbliži Klen. A i do ove treba dobrih tri i pô sata. Pa po takovoj šumskoj staroputini, po tom nevremenu. Br . . . sve ti se koža ježi na toj pomisli; pa eto, ipak seljani voze danas njemu pripadajuća drva za ovu godinu, za koja su dužna po božjem i ljudskom zakonu dati podvoz. U jesen nijesu mogli, jer udarila ona silna kiša, a eto sada se zamrzlo, pa ipak je bolje. — I tako gospodin Damjanov sveđ stajaše i premišljavaše. I čim je više mislio, tim mu je bilo više žao tih ljudi, koji zebu na toj studeni, a sve samo za nj. Sjetio se on svoje mladosti i jednoga dana kada je i on išao po ogrijevna drva . . . išao slabo obučen i tada još kô veliki siroma. Bilo baš u to vrijeme. Otac njegov — već čovjek u godinama, privređivao koru hljeba tako, da je išao kozlićem i pilom rezati tuđa drva. Svojih je on slabo rezao, nije ih ni imò. A tu sinak, jedinac njegov, tada još mali Damjica, išao u školu, pa treba mnogo. Da mu bijaše barem majka na životu — još kako tako. Ali ovako teško se živi . . . Što je je otac zasluživao to su od dana do dana potrošili na jelo i stan i obuću. Znao Damjica dobro u knjigu, pa dobivao od

dobrih ljudi sve, što mu trebalo za školu i rasaо — uza svu sirotinju i uboštvo — kô dren jak, a kô kopriva brzo . . .

Jednoga jutra došao Damjičin otac kući sa posla. Kad došao i sinak kući, a otac leži kô ukočen.

— Tajo, Tajo — ô . . . Šta te boli? Što ti je? — zaječa Damjica.

A njegov otac samo leži ukočeno i ništa ne zbori. Nakon nekoliko časova pogleda na sina i ko da bi mu htio nešto kazati, a ne može od boli. Ipak, uz veliko naprezanje izusti:

— Bo — li . . . m — me . . . n — no — ga . . . Pao čitav hvat — (izusti zatim brže i malo odane; poslije maloga odmora nastavi kô da lakše): — Čitav hvat drva pao . . . pao na moje noge i na mene . . .

Kako je toga dana bio najmljen da reže drva, vadio je cjepanicu po cjepanicu, a ono se odjednoć sve stropoštalo i palo na nj' ubogara.

Damjica da očajava. Bilo to onaj dan, kad ne bijaše ni komadić ogrijevnog drveta u kući, ni ivera, ništa . . . Uz tu nevolju pridruži se eto i ta nesreća. A siroma drvosjeka sve se skupio kô u klupko na slamnjači i gdje ga čitavo tijelo boli, još evokoče od zime. Zubi sve zvocaju, a usnice i ruke dršeu . . . Ipak oko podne usne onako slab. Damjica brižno pogleda naokolo, zabrtvi sobna vrata, izvuče iz drvarnice male svoje saonice, pođe na ulicu i izgubi se na ulici među svjetom. Pošao ravno do gradskoga groblja, gdje se nalazi skladište drva. U to baš počele praminjati sniježne pahulje. Isprva tu i tamo po koja, onda još češće, a najposlije čitave ponjave . . . pada, pada . . .

Kad on tamo, a to nema puteljka do čuvareve kućice . . . svuda blato, ono žuto mekano blato, gdje se propadiva. Sav

uznojen vukao za sobom saonice. Videći, da nikako ne će moći u cipelicama dalje, svuče ih i onako na pô već ozebao stane gaziti po blatu . . . Trop . . . trop . . . sve pljačka kako izvlači malene nožice.

— Molim, molim pokorno . . . Mogu li kupiti drva? . . . zima, zebe . . . a otac, kad jutros rezao drva, mal' da ga nije ubilo . . . zajeca Damjica.

— Drva . . . ubilo . . . kad je rezao?! upita čuvar drva i kô da se nečega sjetio, stade misliti. Je l' to Taja? Da — da . . .

— Damjanov Taja! klične veselo dječarac. To je moj tatica, on, da . . . tatica. Tako ga zovu.

Onda je taj čuvar prišao nekakvoj spravi, koja je na zidu visjela, zakrenio nešto ko točak: cin . . . cin . . . czrrr . . . cin . . . najednom zazvonilo: on zaviknuo „Hallo!“ — — Što je razgovarao dalje nije mali Damjica mogao razumjeti. Samo kad je svršio razgovor, gospodin ga onaj zapitao, ima li kola?

— Kola?! . . . Dakle ču dobiti drva?! . . . Imam, molim, male saonice — izusti bojazljivo. Ali novci . . . platiti?! . . .

Međutim mu onaj gospodin razložio, vidjevši ga u očitoj neprilici, da će on dobiti puna kola drva odmah i neka se ne brine kako. Još ga je upitao za kuéni broj kuée, dozvolio [„]ako želi, da si za prvu ruku smije sâm natovariti iverja na saonice i odvesti kuéi, a zatim ga otpustio, dragajući ga po licu, da će se on već zauzeti za njegova oca. On da je čuo za njegovu nesreću i vidio kad se to dogodilo. Bilo to kod samega vlasnika ovih drva, kod kojega je on bio kao čuvar u službi. Damjićina oca odmah otpremiše poslije one nesreće kući i u toj žurbi

i zaboraviše pitati za kućni broj . . . Tako je Damjica ni ne misleći otkrio vlasnika, gdje se to dogodilo, izustivši ono o svojem ocu, a sebi našao velikoga dobrotvora. — — — Taj isti čuvar ga je naime poslije i iškolovao i namjestio ovdje kod vlastelinstva kao šumara.

— Dobar dan . . . gospodine . . . smilujte se . . . prekidajući zavapi drhtavi muški glas.

Gospodin nadšumar trgne se oda snatrenja i zaboravi na čas onu uspomenu iz djetinjstva; vidjevši pred sobom bijedna čovjeka, kako moli milostinju, ozdravi na pozdravu i zapita ga, što želi.

— Gospodine . . . milost . . . smilujte . . . Kod kuće mi leži bolestan stari otac, dječica nejak a drva . . . zima . . .

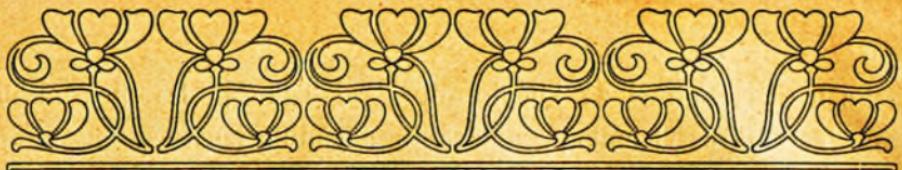
Sličnost sudsbine ovoga čovjeka i njeg ranoj mladosti tako ga gane, da je odmah kô kroz suze zaviknuo jednomu, koji je htio istovarivati.

— Nemoj! Prestani! . . . Okreni konje i vozi ovomu u kuću njegovu! . . . I on se okrene i pođe u svoj stan, ne htijući zahvale od toga siromaka — — —

Nije nužno, da znade ljevica, što dade desnica . . .

Tako je odsele mislio nadšumar Damja Damjanov.

Iz jutra.

Ej Pera je Pera
Nevaljanac stari;
Pa ma što mu kažeš
Za ništa ne mari.

— borić
don'o,
u svijeće
zvono.

Čuješ, Pera, pazi,
Nemoj dirat u to —
Kazao mu bâbo
Malo zabrinuto.

A onda batina —
Bilo dost, za cijelo . . .
Samo da je barem
Obuko odijelo!

Nemoj dirat u ništ,
Nemoj srce moje;
Ta sve i onako
Bit će poslije tvoje . . .

Bit će . . . kada? kada? . . .
Smišlja majčin sine
I ručicu pruži
Kolač da otkine.

Pootkido onda
Ukras s bora cio,
A naiposlije i sam
Borić prevalio.

Puknula čaša.

Bio je jesenski dan . . . tmuran . . . maglovit. Hvatao se prvi mračak u sutoru. Mi smo djeca skakutala oko banjka, gledali u iskre žeravica, a dedo je naš pušio lulu.

— — pu — u — uk . . .

— Šta je to?

— Jao, dedo .

— Puklo . . .

I svi redom uplašili su se.

— Da vidim i ja . . . I dedo pogleda unatko, a onda se lati čaše . . . To ona — pukla čaša. Onda je stresao nekoliko puta glavom. Nije to ništa, baš ništa . . . Ljudi kažu, da će biti zlo. A tko zna? Tko zna? . . . I dedo se zamislio. A — a — —

— Šuti, šuti . . . svi mi pa da čujemo.

— A — a . . . dedo zaintači . . . baš ovako. Kod moga pokojnog ape puklo baš tako . . . ma pukao lonac . . .

Mi se na to malo nasmijasmo.

— Da, da . . . pukao lonac. Tako je on pripovijedao. Onda on uzeo taj razlupani lonac, pa da će ga zakopati u zemlji. Kopao . . . kopao. U to nešto zacinkalo. Kad on bolje udario po zemlji, a to zacinkalo još jače i nešto se u zemlji kao srnulilo. Moj otac se uplašio — pa bjež . . . Drugi dan došao susjed u posjete, a otac mu je to pripovijedao.

— Pa de . . . ja se ne bojim — goyorio došljak. Pa de, nek bude ono moje, što je zacinkalo.

— Neka bude.

Susjed otišao i stao kopati, pa iskopao — pun lonac dukata i pobjegao s njima netragom. Momu se ocu to tako ražali, da je obolio i umro.

— Umro?! . . .

— Jest, upravo tako . . . i dedo zašuti.

*

*

Cijelu noć smo sanjali u našim duktima, a kad je slunac
jeko našemu bedi pala kraj.

Ođa se u sedi prijavljali svedci tisući, da je to sve
stvarna liga.

Bolesna majka.

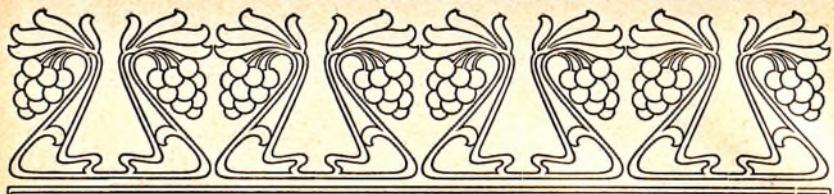
Bolesna mi majka moja,
Nemoćna je oslabila,
A ja sveđ je dvorim, pazim,
Ne bi l' skoro, ozdravila.

Nada sve je meni mio
Njezin život, njeno zdravlje,
Pa ozdravi l' — o daj Bože! —
Bit će za me pravo slavlje.

Ta dok sam još u kolijevci
Kao čedo sanak snio:
Već tada sam svoju majku
Poštivao i ljubio.

A sada, gdje poznam život
I svakdanju borbu svijeta —
Sto i stoput veća ljubav
Iz mog srca majci lijeta.

Pa dok živim: majci svojoj
Bit će haran, sinak pravi,
A sad molit dobrog Boga —
Neka dade da ozdravi . . .

Božićno drvce.

Na stolu u srijedi lijepo uređene sobe, koji je bio pokriven bijelim čistim plavetnim stolnjakom, stajaše nakićeno božićno drvce. Onako pun lijepih ukrasnih stvari, pa sa zlatnim nitima urešen i opletен raznobojnim papirnatim lancima — izgledaše bor veličanstven i pun dostojanstva. Pa još kada bi se upalile na njemu one mnoge svjećice — bijaše zaista najljepši ures sobe, a dječici veseloj i roditeljima najdraže drvo od svih drugih.

Znao je to dobro nakićeni bor, ali se nije oholio, već se veselio u sebi i uživao svoju sreću.

Ostali sobni namještaj gledaše ga sa zavišću i govoraše gorčeno :

— Gle, mi služimo našega gospodara cijele godine, a on nas još nikada nije uresio svjećicama, niti tolikim darovima. To nije lijepo, to nije pravo . . .

To rogooborenje bivalo sve jače, dok se najposlijе ne urotiše i protiva samomu boru.

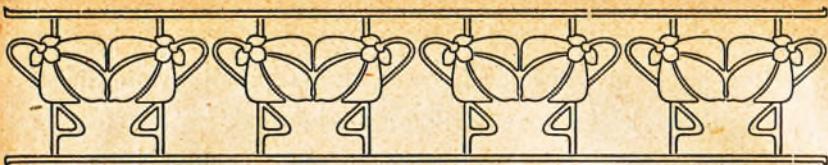
— A napokon, što se ti ovdje toliko kočiš? Ne znam, što i zašto se baš toliko oholiš . . . Izgledaš kao nakićena

Bor je na sve ovo samo šutio. Kada je ali uvidio, da toj prepirci nema kraja, izusti taho i umilno na sve ove pogrdē:

— Zašto ste tako opaki? Zašto mi zaviđate?! To nije lijepo, a nije ni pravedno. Znajte; rugati se drugomu, odurno je i gadno djelo. Ako sam ja čašćen i štovan, to nisam radi sebe, već radi malenoga Isusa. Mene kite i krase i narođenja Spasiteljeva i da srca onih malenih razveselii i oplemenim onom ljubavi, kojom je maleni Isus sašao svijet, kada se rodio. Ja dakle činom ono, što sam du niti. Činite i vi vašu dužnost, a nemojte rogorbiti pre brom svojem gospodaru i rugati se meni . . .

Na ove meke borove riječi sobni se namještaj za svoje zavisti i brbljavosti i ušuti. Još više se zastidi ga stala peći, kada je gospodar kod stola rekao, da čjati do godine za Božić da dade sve stvari na novo ot i ukrasiti lijepim rezbarijama.

Nevaljanac.

Skrivio vam Gavro
Ocu svom baš — jao! —
I sad mu se prijeti,
A on zaplakao.

I mjesto da odmah
Moli oproštenje:
Okrenio lice
Pa sve jeca, stenje.

Da je za tu zloču
I velika plača
mu sada
rezovača.

luk nitko
i nit' voli,
a tko bi davô
Pravo jednoj loli?!

Burna noć.

Žviždi . . . tresu se zidovi . . . crna se pružila noć, a kiša sveđ siplje ko iz kabla i udara o prozorno staklo, pa kad vihor jače zažviždi, prozori sve zvone, a one mokre kapi, što udaraju o stakalje, poteku jačim mlazom. Od niskih potleušica sve leti širom ona na pô trula trstika ili slama, kojom je pokriven krov, a granje sve puca i kida se, kao da je tanano osušeno čiblio.

Čim je začela bura, sklonuo se obučen u tinekni dječarac u hodnik oniske kućice. Onako već kisnuo šćućurio se u uglu iza velikih vrata, drhn na čitavom tijelu i evokotao zubima. Kako je bila nije vlasnik kuće, kada je išao zaključati vrata, nij dječarca. Tek u jutro vidi on, da tu leži živo biće. Kako je bio okrutna srca, nije ni čas počekao, već gurne spavajućega dječarca i reče:

„Napolje iz moje kuće, ti skitnico. Kako si s noćiti? Odmah da si . . . jer ću te inače batino

Maleni dječarac samo protare oči naglo iza izusti: „Smilujte se.“ — „Šta!“ izdere se kućne Šta! Na—po—lje, ili ću te — —“

Nakon jedno deset godina, za jedne i opet tako burne noći, došao je taj isti okrutnik, tad već pognuli starac, ubogar i živa bijeda k onomu bivšem odrpancu i umolio ga za konak. „Smilujte mi se i oprostite mi. Smilujte mi se, Bog će vam dati zato svako dobro.“

Zar ne, kako je sreća prevrtljiva i nitko ne zna, što ga čeka u životu?

Kovač.

Od jutra do mraka
Gvožđe kovač kuje
I po nakovanju
Batom pokuckuje.

Udara, udara,
Sva se kuća trese;
Varnice sve lete
I plamne krijese,

Težak je to poso,
Al' se radit mora,
Jer inače briga
I glad lice vora.

Deder zato i vi,
Mališani mladi:
Latite se posla,
Pa neka se radi.

Hrvatski dom treba
Marne, vrijedne ljude,
Želimo li da nam —
Jednoć sretan bude . . .

Jedno poslije podne.

Bilo to uoči Bogojavljenja. Silno mnoštvo zgrnulo se uz kapelicu sv. Roka i svi nestrpljivo iščekuju početak blagoslova. Kako je crkvica mala, a svijeta mnogo — to je puna sakristija i predvorje i cijela ulica oko crkve. Najveća je stiska oko propela Raspetoga. Svi čekaju, nestrpljivo . . . A jedan vjetar fijuka: fi—u—û, fi—u—û . . . kojima se nanizalo sitno igličasto inje vere i silazi sutan, a nebo se na zrumen prelijeva u krasno zlaćano žut nestaje tamo iza one sive u magli obavitoj — — —

Blijeda i slabo obućena djevojčica stisla se uz crkvenu ogradu i sveđ misli, misli . . . Ona mala glavica uozbiljila se i predala tužnim mislima: — — — Eto, baš prije pô sata rekla joj bolesna majka: Djete moje, milica moja . . . Idi i ti, Jelkice, do crkve sv. Roka, pa gledaj ma u čemu da doneseš malo blagoslovljene svete vode. Idi, Jelice, idi donesi, da ne odem tamo na drugi svijet, a nisam se ni poškropila . . . idi brže, idi — — Malena Jelica ostavila tužnim srcem dom svoj i pošla do crkve. Ražalošćena, što joj je majka bolna, išla je još tužnija i puna brige: u što će donijeti svete vode — u što, kad nemaju ni bocu, ni lončića — ništa?! . . . U tim mislima došla i do

Poslije blagosl

Stisak, žurba, vreva, žamor, vika, kucanje boce o boce, koršova o koršova razlijegića odasvuda i žamor bivaše sve jači i jači. Nakon dobrih pô sata ne samo da ne bijaše ništa čuti, već ne bijaše vidjeti ni žive duše. Jedina Jelkica verala se okolo kaca i kupila razlupano crijepovlje, kojega je dosta bilo od razlupanih boca, koršova, lončića i drugoga suda.

— Eto, čemu to sve? pitaše se Jelkica. Zar se nije taj silni svijet mogao strpiti samo samo čas dva? Mogao je polako jedan za drugim grabiti svetu vodu, pa ne bi bilo toliko vike ni buke, a ne bi se ni razlupalo toliko posude.

Naišavši još na mal ne cijelu bocu klikne veselo: O majčice, evo biti će i za nas dosta, biti će . . . našla sam posudu, u kojoj ēu ti donijeti malo vodice, da se poškropiš . . . I zagrabilivši iz kace krene oprezno kući. Već se sterala gusta tama, koju je plinska svjetiljka svojim jakim svijetlom kidala i u okrug rasvjetljivala. Pred jednom takvom svjetiljkom tražila nešto neka starica.

— Dobro veče! Smijem li vam pomoći tražiti? Što tražite, recite mi! U mene su dobre oči, možda . . .

— O dijete, dobro dijete . . . Hvala ti . . . Da, evo, kako sam išla od crkve, tu sam se oskliznula, pala, patrice (čislo) mi se raskidale . . . svete su to i mila moja uspomena te patrice. Da, patrice se raskidale, a zrnca rasula, pa sada ih kupim.

Jelica se dadne odmah na posao. Pokupivši do zadnjega zrnca, preda ga starici, pa će kući.

— A čija si ti, dobro dijete? . . . I starica i ne čekajući odgovora već vidjevši da je to siroče, turne joj u ruku

i sve joj ispričala o jučerašnjem popoldašnjem događaju i kako je ona Jelkicu promatrala iz prikrajka i onda kada je kupila ono crjepovlje.

Sireti bolesnici bijaše u taj mah bolje i nekud lakše. Onu polupanu posudu svetom vodom postavi na ormar, a Jelkica bi svaki čas umakala svoj prst i škropila svoju majku. Na pomisli, kako je pomogla onoj starici — sadašnjoj njihovoj dobročiniteljici — kupiti zrnca, budne i njoj nekud milije i ljupkije oko srca. U tom času sjetila bi se i onoga silnoga crjepovlja i šanula tihu svojoj ozdravljajućoj majci: Toliko su suđa razlupali, tako mnogi i otišao i bez vode kući, a evo gle, ja sam došla bez posude, pa ipak sam donijela i svete vode i dobrotvorku i neku tihu radost . . . A bijaše to živa istina, jer od tога dana nastanila se u njihovoj kući i sreća i blagoslov Božiji

Moje mače.

mače —
fele:
dlaka,
ele.

Skače kao ptica
Vesela i živa,
A kad se primiri
Lice si umiva.

Umivena tako
Slatko ručak jede,
A kad se najede
Tanku žicu prede.

Al' ta žica njena
Slaba ti je pređa,
Jer od paukove
Mreže još je ređa.

Ali da je vidiš
Kako miša hvata!
Valaj, braco, tu je
Mače od zanata.

Samo šteta što je
U rastu malena,
Pa joj sad u ljudi
Još je mala cijena.

Ali kad odraste
Bit će hvale velje.
Malo mi je mače,
Al je fine — fele . . .

Sadržaj.

	Strana
Prve trešnje (sa slikom R. Valića)	8
Vjetar	15
Šaka brašna	16
Sred igre	18
Stan	19
Vije baba zima	22
Sunce	23
Rugalica	25
<u>Zlatni ključić</u>	26
Dobra knjiga	29
Dvije lepirice	30
Kod izvora	31
Siroče	32
Pri poslu (uz sliku V. Bećića)	34
Dinkino iščekivanje	36
Na dan sv. Nikole	41
Iz školske torbice	42
Na sekinom grobu	44
Po ogrijevna drva	45
Iz jutra	50
Puknula čaša	51
Bolesna majka	53
Božićno drvce	54
Nevaljanac	56
Burna noć	57
Kovač	58
Jedno poslije podne	59
Moje mače	62
Sadržaj	63
Književni ukras: Finis (slika D. Melkusa)	64

886.2-3

MAG

P